

Mijn vrouw durft de laatste jaren het vliegtuig in te stappen om enige duizenden kilometers van mij verwijderd een niet bepaald welvarend land te bezoeken. Ik blijf als Dapperstraatbewoner veilig thuis en droom weg bij de wereldkaart die als onderlegger voor mij ligt. In mijn kamer reis ik per grijze materie de wereld rond en doe met Kafka Amerika aan. In de grote homp van Afrika (een ziekelijk doch hevig kloppend en doorbloed hart?) zoek en vind ik aan de oostkust, lichtroze ingekleurd, Tanzania. Buurlanden in uurwerkwijszin van het zuiden naar het noorden zijn Mozambique, Zambia, Zaire, Uganda en Kenya. Nu ik geografisch georiënteerd ben, is het geoorloofd om iets te vertellen over het kleurrijk uitgegeven boekwerk *Over leven en Overleven in Tanzania* (december 2009). Dit poëtische fotoboek werd door de vereniging Bollé Bollé uitgegeven naar aanleiding van het gouden priesterjubileum van pater Bolle in Igunga. Op de voorpagina troont centraal een mij intrigerende baobab of apenbroodboom. De misschien wel dode maar nog overeind staande dikstammige grijsaard richt zijn niet van groen voorziene 'wortels' in de lucht. (Volgens een legende van de bushmen zouden de goden hem voor straf uit de hemel hebben gekieperd zodat hij met zijn kruin in de grond zit.) In weerwil van alle miserie is Afrika per definitie een kleurrijk land. De 86 pagina's tellende uitgave biedt heel wat kijkplezier dankzij de foto's van Antoon Verelst en Bram Rumbaut met opvallend veel heldere en indringende close-ups van de soms bewerkte en/of rijkelijk versierde gezichten. Een detailfoto van een onderbeen is het vermelden waard: van de nood heeft een handige knaap een deugd gemaakt door een stuk autoband tot sandaal te versnijden: "voeten op Michelin- of Dunlopsandalen" lijken te spotten met ons ergonomisch verantwoord schoeisel en onze profielzolen.

Als pater van de Feitelijke Vereniging ten behoeve van de voornoemde pater verzorgde meester Jef Vermassen (een BV is altijd meegenomen om de uitgave en de vereniging te dragen) het voorwoord. De beroemde advocaat was al eerder bedrijvig op dat continent, onder meer in Uganda als voorzitter van een vereniging die gevluchte ex-kindsoldaten opving. Hij verbaast zich over die zwarte vreugdezaaiers die het vaak met minder dan niets moeten stellen en die ons, bange blanke mannen, een les te leren hebben. Minder zou inderdaad wel eens meer kunnen zijn. Doen wij in het door fijn stof vervuilde Vlaanderen en Nederland achter onze als nare insecten zoemende computers zetelend nog een beroep op het lied van de zon, de lamp van de maan, de strelingen van de wind, het fluitkwartet van de vogels, de dans van de muggen? "Soms is God zo dichtbij dat je zijn warmte / voelt in een omarming, zijn adem hoort / in de schemerwind over de savanne." Erst das Fressen und dann die Moral? Misschien gaat voor Afrika die oude Brechtsententie niet echt op! Het nare hongergevoel dansen ze daar misschien uit het lijf.

Ook de poëzie van de door mij al vaak besproken Mark Meekers (* Blaasveld 1939) waarover ik het hier wil hebben, be-licht dit bijna onbegrijpelijke fenomeen van vreugde en dans met een nagenoeg lege maag en een overal om de hoek loerende dood. Inderdaad, het door mij gesplitste werkwoord koos ik bewust, want het licht in al zijn betekenissen is omnipresent in het werk van deze Leuvense bard. Onze zwarten zingen "om de dans / van de sterftcijfers te ontspringen". Hij beseft dat zij toegang hebben tot een andere dimensie, al ben ik, en naar ik aanneem ook Meekers, de laatste om de armoede te verheerlijken: "geen overdaad op / het bord, maar wel de volle smaak van het moment." Toen mijn vrouw, gegidst door haar daar werkende vriendin van artsen zonder Grenzen, Mozambique bezocht, was zij onder meer verbaasd over de kinderen die met iets van niets speelden (wat tot een autootje of een hondje verwrongen staaldraden, voortbewogen door een koord; gerecycleerde kinderkunst). Meekers noteert: "vanuit kikkerperspectief kan / alles nog groeien. Veel blijheid om weinig / omdat weinig oneindig meer is dan niets, / genoeg om de voeten van het lijf te dansen." Merk in dit verband ook het laatste kwatrijn van *klassewerk*: "blij met een kever, een regendruppel, een / diploma dat ze fier aan een wand van koe- / drek en leem kunnen hangen: geletterd! / ze staan op hun handen, dragen de wereld."

Meekers komt in deze publicatie sterk geëngageerd en betrokken naar voor met in elk gedicht wel beelden die verrassen en wendingen waar je vaak meer dan één kant mee uit kunt.

Het fotoboek opent met de presentatie van vijf Tanzaniaanse volksstammen. Onze dichter heeft op een wijze die iets te maken heeft met wat Gauguin ooit ervoer toen hij de baaierd in het thuisland ruidde voor de tropen, beslist oog voor het paradijselijke van dit soort primitieve leven. Dat hij daarbij niet romantiseert, maar op de bijna wetenschappelijke wijze van de etnoloog registreert, bewijzen de slotregels uit *Hadzabe* waarbij beschreven wordt wat bij de dood hoort: "wie te koude voeten / heeft om op te staan, wordt te kijk gelegd. // hij zweeft verder in de maag van een gier, / schaduw hen. het naakte feit mens: zo / vluchtig en kwetsbaar in zijn onschuld / van vóór het schrift, de wet, de leer." Even verder belijden de eerste regels van *authentiek* eenzelfde verwondering: "ze zijn de echo van echo's die over vele / heuvels kwamen. vrij omdat geen zoldering / of wet hen boven het hoofd hangt, tijd / geen uurwerken vindt om de pols te boeien." Deze 'nobeles wilden' hebben geen boodschap aan ons digitaal heen-en-weer-geflits, want ze hebben "te lang met de natuur geslapen, te veel naar / het strijkorkest van de wind geluisterd" en "de hoogste snelheid is die van een speer." Dag

hogesnelheidstrein en voorverpakte ovenschotels of magnetronhappen.

De uit Meekers' pen gevloeide metaforen mogen er zijn. De fraai verwoorde dreiging van dood en leven die "op elkanders tenen" staan, gaat als volgt: "met de passer van het instinct trekken // lammergieren een cirkel rond hun prooi."

Het gedicht *kerk* werkt een atelier-idee op een consequente manier uit. Een dergelijke allegorische benadering heeft iets verfrissends en laat ons toe om met nieuwe ogen naar vertrouwde zaken te kijken: "dit is dan het atelier, zelfgebouwd, waar / zonden worden gedemonteerd, kwaad in / goede werken gerecycleerd, vriendschap / gesmeed, gewetens gereviseerd."

Tal van wendingen blijken door taalassociatie te zijn ontstaan. Een enkele keer kan dit eigenlijk ook zoals in "kinderen, kansloos in de kooi" door stafrijm zijn bepaald. Safaritoeristen die vanuit hun hotel of golfterrein de hutten in de verte als iets panoramisch beschouwen -couleur locale voor van de tropenzon snoepende rijken- laten de "bedelaars door palmwijn in- / gepalmd" liggen. Voor een sprankelende en eenvoudige mededeling hoeft vaak slechts één letter te veranderen. Het gedicht over de aidspatiënte Justine eindigt in die zin: "ze geeft wat ze heeft: haar hand", simple comme bonjour. Een trio bewogen ontwikkelingshulpers kruipt 's avonds "onder het muskietennet als 3 musketiers". Prettig cijferwerk tref je nog aan in "een man met wapperende God-de-vaderbaard / en slechts twee handen voor de *derde wereld*." Betekenisverschuiving is meegenomen in "zoals woorden hun zin krijgen in een zin". Ook inversie (chiasma als stijlfiguur) speelt in op de meerbetekenis van een woord: "hoe 'n hoop / stenen, stenen van hoop worden".

Ik heb zelf enige ervaring met het maken van een dergelijk boekwerk. Het veronderstelt in het beste geval een ideale samenwerking tussen tekstschrijvers, fotografen, zetter en drukker. Eén zwakke schakel vermag het proces flink te schaden. Ik geniet van de verschillende kleuren en de schikking van het geheel. Mijn ogen hebben het hier en daar moeilijk wanneer een tekstcorpus zich iets bruiner op een lichtbruine achtergrond kenbaar wil maken. Het helderst ogen de wit afgedrukte woorden op een donkere achtergrond. Toeval of niet, het gedicht dat ik nu voor ogen heb, heeft de volgende beginregel: "de Kilimanjaro met zijn besneeuwd hoofd." De inhoud van de gedichten correleert niet altijd perfect met de foto's in de directe omgeving en dat zal wellicht ook niet de bedoeling zijn. Een voorbeeld: de kleine foto van de voet met 'bandsandaal' op bladzijde 25 komt via de tekst pas op bladzijde 35 (gedicht *baobab*) weer in beeld. Op een lichte ondergrond (een weids panorama met wilde dieren) komt driemaal een paneel voor met telkens vier, over twee bladzijden uitgespreide gedichten; voor mij is dit zowel grafisch als inhoudelijk van het goede te veel. Over de foto's en de schikking ervan niets dan lof. Bepaalde patronen keren vaak terug en de makers voorzagen mild in variatie. Sommige beelden bestrijken een gehele pagina, andere zijn zinvol gekadreerd. Enkele afbeeldingen lopen wat door op de rechterpagina. Ten slotte vermeld ik een ronduit prachtig paneel met acht close-ups van grotendeels lachende kinderhoofden. Ook boeiend is de combinatie van een grote foto met een kleiner rechthoekig exemplaar.

De vrij trouwe sonnetbakker in mij noteert nog dat Meekers zich consequent houdt aan zijn uit vier kwatrijnen bestaande gedichten en als voorheen de kapitalen schuwt. Het leest niet altijd even gemakkelijk, omdat (alweer) voor mijn ogen het onderscheid tussen komma en punt miniem is. Vaak hoor je te herlezen wat op zich geen slechte zaak is.

Je staat te kijken van Meekers' inleving in de materie en ik heb me dan ook afgevraagd of hij samen met de twee fotografen het land heeft bereisd. Het antwoord was negatief, maar hij vertelde dat hij zich wel uitvoerig heeft gedocumenteerd door een duizendtal foto's te bekijken, reisverslagen te lezen en gesprekken met betrokkenen te voeren. Ja, dat laat zich aanzien. Ervaring heeft hij zeker nog door zijn zoon die in Kameroen een door de Britse en Noorse regering gesteund project leidt.

Het is een prachtboek dat -de eerlijkheid dwingt mij tot deze bekentenis- door de dames in mijn omgeving hevig werd gesavouereerd voor ik er kennis van kreeg. Mijn vrouw (zij krijgt in dezen het laatste woord en moet mij de volgende onevangelische uitlating maar vergeven) vroeg ik om een fiks bedrag over te schrijven voor de vereniging. U, bewogen lezer, wilt, nu de kerstboom uit het huis is verjaagd, misschien alsnog het boek in huis. Het e-adres van de verantwoordelijke uitgever (antoon.verelst@telenet.be) kan daarbij helpen en voor informatie kunt u bij www.bollebolle.be terecht.

"geen geldstroom geen geldkraan, enkel
vreedzame geldschietters: de basis waarop
wordt gebouwd, een fundament van keien
mortel en hardgemaakte droom." (...)